

Торайғыров университетінің
ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайғыров университета

**ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ХАБАРШЫСЫ**

Экономикалық сериясы

1997 жылдан бастап шығады

**ВЕСТНИК
ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТА**

Экономическая серия

Издается с 1997 года

ISSN 2710-3552

№ 2 (2022)

Павлодар

**НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайгыров университета**

Экономическая серия
выходит 4 раза в год

СВИДЕТЕЛЬСТВО

о постановке на переучет периодического печатного издания,
информационного агентства и сетевого издания
№ KZ93VPY00029686

выдано
Министерством информации и коммуникаций
Республики Казахстан

Тематическая направленность
публикация материалов в области экономики, управления,
финансов, бухгалтерского учета и аудита

Подписной индекс – 76133

<https://doi.org/10.48081/CFIK7953>

Бас редакторы – главный редактор

Нургалиева А. А.

к.э.н., ассоц. профессор

Заместитель главного редактора
Ответственный секретарь

Гребнев Л. С., *д.э.н., профессор*
Шеримова Н. М., магистр

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Шмарловская Г. А.,	<i>д.э.н., профессор (Беларусь);</i>
Кунызов Е. К.,	<i>доктор PhD, доцент;</i>
Алмаз Тольымбек,	<i>доктор PhD, профессор (США);</i>
Мукина Г. С.,	<i>доктор PhD, доцент;</i>
Алтайбаева Ж. К.,	<i>к.э.н., доцент;</i>
Мусина А. Ж.,	<i>к.э.н., доцент;</i>
Титков А. А.,	<i>к.э.н., доцент;</i>
Омарова А. Р.	<i>(технический редактор).</i>

За достоверность материалов и рекламы ответственность несут авторы и рекламодатели
Редакция оставляет за собой право на отклонение материалов
При использовании материалов журнала ссылка на «Вестник Торайгыров университета» обязательна

<https://doi.org/10.48081/XOYU2207>

***А. Х. Амерханова¹, И. Т. Имангалиева²,
А. Т. Султанов³, А. К. Бакпаева⁴**

^{1,2,3,4}Торайгыров университеті,

Қазақстан Республикасы, Павлодар қ.

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ШАҒЫН ЖӘНЕ ОРТА КӘСІПКЕРЛЕРГЕ МЕМЛЕКЕТТІК ҚОЛДАУ

Бұл мақалада Қазақстандағы шағын және орта бизнесті мемлекеттік қолдау шаралары берілген. Мақаланың өзектілігі мынада: әрбір кәсіпкер өз ісін бастауда немесе бұрыннан бар кәсіпкер болса да, қаржылық немесе ұйымдастырушылық сипаттағы қиындықтарды бастан кешіреді. Жаңадан бастаған кәсіпкер алаңдаушылық пен қорқынышты сезінеді, бірақ сонымен бірге ол мүмкіндіктердің үлкен кеңістігін көреді. Бюрократиялық лабиринттерде адаспау және өзіне деген сенімін жоғалтпау немесе жолда көмек таппау үшін кәсіпкер мемлекетке жүгінеді, ол өз кезегінде кеңес береді, ұйымдастырады, оқытады, тіпті алғашқы қаржылық серпін бере алады. Кәсіпкерлікті қолдау үшін мемлекет арнайы бағдарламалар шығарады. Қазақстандағы осындай бағдарламалардың бірі «Бизнестің жол картасы 2025» болып табылады. Бағдарламаның негізгі мақсаты – өңірлерде кәсіпкерлік ортаны дамытуда жаңа жұмыс орындарын сақтау және құру.

Қазақстанда мемлекеттік бағдарламаларды іске асыруды мемлекеттік бағдарламалар операторлары жүзеге асырады. Компаниялардың өсуін жеделдету үшін қолдау құралдарының кең спектрін қамтамасыз ету қажет, бұл шағын және орта бизнестің өмірлік цикліне сәйкес дамуын қамтамасыз етеді.

Кілтті сөздер: кәсіпкерлік, бизнес, мүмкіндіктер, грант, ресурстар, үкімет.

Кіріспе

Шағын кәсіпкерлік – еліміздің негізі мен іргетасы, шағын дербес фирмалардың қызметіне негізделген кәсіпкерлік [1].

Шағын және орта бизнесті мемлекеттік қолдау құралдары – бұл, ең алдымен, халыққа кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыруға, ел экономикасы мен өмір сүру деңгейін көтеруге көмектесу [2].

Пандемия жағдайында және кәсіпкерлердің қызметіне шектеулер жалғасып жатқан жағдайда шағын және орта бизнесті қолдау ерекше өзектілікке ие.

Материалдар мен әдістер

Зерттеуді орындау кезінде жалпы ғылыми және экономикалық зерттеу әдістері қолданылды: жалпылау, логикалық және кешенді тәсілдер, топтастыру, талдау және салыстыру. Бұл әдістерді қолдану негізгі ережелерді ашып, жүйелі түрде ұсынуға және осы зерттеудің мақсатына жетуге мүмкіндік берді [2].

Отандық және шетелдік ғалымдардың еңбектерін зерттеу ақпараттық технологияларды пайдалана отырып, негізгі басқару жүйелерін жалпылауға және анықтауға мүмкіндік берді. Талдау мен салыстыру басқару жүйесіндегі әртүрлі тәсілдердің негізгі кемшіліктері мен мүмкіндіктерін анықтауға мүмкіндік берді. Ал сипаттау әдісінің көмегімен бұл тәсілдерге мінездеме беріледі.

Нәтижелер және талқылау

ШОБ-ты мемлекеттік қолдау құралдары – халыққа кәсіпкерлік қызметті қалыптастыруға және дамытуға, әлеуметтік-экономикалық жағдайды жақсартуға және көтеруге, өмір сүру деңгейін жақсартуға көмек көрсету. Яғни қарапайым сөзбен айтқанда, бұл бизнесті жаңадан бастап келе жатқан кәсіпкерлермен қатар, қазіргі таңда қызмет атқарып жүрген кәсіпкерлерге де қолдау көрсету болып табылады.

2020 жыл, коронавирустық инфекциялық пандемияға байланысты, жаһандық экономикадағы ауқымды өзгерістерге ден қою деңгейі бойынша бүкіл әлем үшін сын болып табылады. Қазақстан Республикасында бұл құбылыс мемлекеттік бюджеттің әлеуметтік шараларға, сондай-ақ кәсіпкерлікті қолдауға жұмсалатын шығыстарын ұлғайту кезінде ерекше орын алған жоқ.

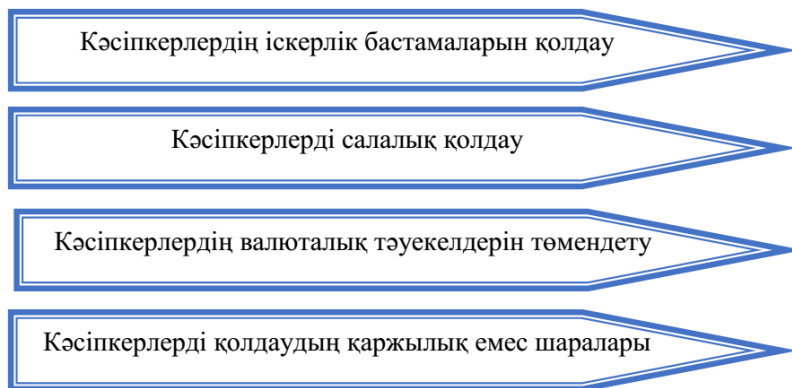
Талдау үшін ағымдағы жылға дейін кәсіпкерліктің даму қарқыны он динамикамен сақталғанын нақтылау қажет. Мәселен, 2019 жылы жұмыс істеп тұрған шағын және орта бизнес субъектілерінің өсімі 7,2%-ды құрады.

Жалпылама нысанда жарияланған мемлекеттік қолдаудың қосымша шараларына салықтық және кедендік жеңілдіктер, әкімшілік, қаржылық, мемлекеттік сатып алулар және т.б. Шағын және орта бизнесті қаржыландыру «Бизнестің жол картасы-2025», «Қарапайым істердің экономикасы» негізгі мемлекеттік бағдарламалары, «Еңбек» нәтижелі жұмыспен қамтуды және жаппай кәсіпкерлікті дамыту, агроөнеркәсіп кешенін дамыту арқылы жүзеге

асырылады. Айта кету керек, барлық бағдарламалардың ішінде қолдау көрсету және дамытудың мемлекеттік бағдарламасы кәсіпкерлерді несиелер бойынша пайыздық мөлшерлемені субсидиялау, ішінара кепілдіктер, мемлекеттік гранттар және т.б. арқылы ең көп қамтуға ие.

«Бизнестің жол картасы-2025», «Қарапайым заттардың экономикасы» бағдарламалары, «Еңбек» және «Жұмыспен қамту жол картасы», сондай-ақ Ұлттық Банктің айналым қаражатын толықтыруға арналған Жеңілдетілген несиелендіру бағдарламасы аясында ШОБ-ты жеңілдетілген несиелеу бойынша жұмыс жалғасуда. Несиелер бойынша соңғы мөлшерлеме – жылдық 6%. Айналым қаражатын толықтыруды қаржыландыру айтарлықтай кеңейтілді, несиелер көлемі ұлғайтылды, салалық шектеулер алынып тасталды, шағын және шағын бизнесті қолжетімді микронесиелеу жолға қойылды [4].

2020 жылдың 1 қаңтарынан бастап Қазақстанда «Бизнестің жол картасы-2025» бизнесті қолдау мен дамытудың бірыңғай бағдарламасы жұмыс істей бастады, бұл өз кезегінде «Бизнестің жол картасы-2010 және 2020» сияқты бұрынғы бағдарламалардың заңды жалғасы болып табылады.

Сурет 1 – «Бизнестің жол картасы-2025» мемлекеттік бағдарламасының 4 бағыты [6]

2021 жылғы 12 қазанда Мемлекет басшысының мемлекеттік бағдарламаларды ұлттық жобаларға айналдыру туралы тапсырмасын орындау мақсатында кәсіпкерлікті дамытудың 2021–2025 жылдарға арналған ұлттық жобасы әзірленіп, бекітілді, ол кәсіпкерлікті арттыруға бағытталған. белсенділік, кәсіпкерлердің өсуін жеделдету және жаңа тауашаларды құру, сонымен қатар жан-жақты даму бәсекелестігі [7].

2022 жылдың 1 сәуірінен бастап 2021-2025 жылдарға арналған ұлттық кәсіпкерлікті дамыту жобасын іске асыру шеңберінде жаңа бизнес-идеяларды іске асыруға арналған өтеусіз гранттардың бірінші легін алуға өтінімдер қабылданады [8]. Өтініштер Business.enbek.kz порталы арқылы онлайн режимінде қабылданады. 2019 жылы гранттар беру жоспарлануда: 1089 жастар өкілдеріне және 930 халықтың әлеуметтік осал топтарына.

«Бизнестің жол картасы-2025» кәсіпкерлікті мемлекеттік қолдау және дамыту бағдарламасына қатысуға салалық шектеулерді алып тастау дағдарыс жағдайында кәсіпкерлікті қаржылық сауықтырудың тиімді тетіктерінің бірі екені сөзсіз. Дегенмен, кейбір жағдайларда бұл жеткіліксіз [9]. Бұл көптеген кәсіпкерлердің өздерін жеткілікті кепілдікпен қамтамасыз ете алмайтындығымен түсіндіріледі. Себептер басқа сипатта болуы мүмкін – өңірлердегі кепілзаттың өтімділігінің төмендігі, жалға беру жағдайында бизнесті жүргізуге байланысты кепілдің толық болмауы [10].

Қорытынды

Пандемия кезіндегі Қазақстандағы шағын және орта бизнесті қолдау саласындағы ағымдағы жағдайды талдау шағын кәсіпкерлікті қолдаудың шетелдік тәжірибесімен салыстырғанда екенін көрсетті.

Жұмыста қаралған жағдай бизнестің мемлекетпен тиімді әрекеттесуге кәсіби жетілгендігін және дайындығын көрсетті. Дегенмен, ерекше назар аударуды қажет ететін түйткілді мәселелер де жоқ емес.

Біріншіден, кәсіпкерліктің қаржылық тұрақтылығын қалпына келтіру және жұмыс орындарын сақтау үшін айналым қаражатын толықтыру мақсатында несиелік ресурстарға қолжетімділікке басымдық беру қажет.

Екіншіден, кәсіпкерліктің несиелік қорларға, әсіресе өңірлік кәсіпкерлік мәселелері бойынша қолжетімділігін шын мәнінде кеңейту үшін несиелерді ішінара кепілдендіру құралын кеңейтуді қарастырған жөн.

Үшіншіден, мемлекет пен бизнестің тиімді өзара іс-қимылын құру үшін бірлестіктер мен бірлестіктер институттарының рөлін күшейту қажет.

ПАЙДАЛАНҒАН ДЕРЕКТЕР ТІЗІМІ

1 **Алиев, У.** Общая теория инноваций. Материалы научного семинара «Инновационное развитие Республики Казахстан». – Астана : Евразийский национальный университет, 2019. – 52–57 с.

2 Peculiarities of forming the infrastructure of the consumer market of urban agglomerations in Kazakhstan and priorities of its goods and services consumers/ S. G. Simonov, M. A. Khamatkhanova, L. K. Kaidarova/ In IJER © Serials Publications 13 (8). – 2019:3513-3525. – ISSN 0972-0380.

3 **Arundel, A.** Innovation Surveys : What Impact on Innovation Policy, in Science, Technology and Innovation Indicators in a Changing World : Responding to Policy Needs. – Paris : OESR, 2018. – 49–64 p.

4 **Шеломенцева, В. П., Нарынбаева, А. С., Симонов, С. Г.** Актуальные проблемы социально-экономического развития региона (на материалах Павлодарской области). – Павлодар : ИнЕУ. – 2020. – 304 с.

5 **Байжолова, Р., Танкимов, Б.** Инновации как фактор устойчивого будущего экономики Казахстана. // Материалы научного семинара «Инновационное развитие Республики Казахстан». – Астана : Евразийский национальный университет, 2020. – 39–43 с.

6 **Дауранов, И.** Малый бизнес Казахстана. – Алматы : Мир, 2020. – 168 с.

7 **Энджел, Д., Блекуелл, Р.** Поведение потребителей. – СПб. : Питер., 2019.

8 **Друккер, П.** Инновации и предпринимательство : практика и принципы. – М. : «Уильямс», 2019. – 432 с.

9 **Эпп, Л. В.** Стратегия развития инфраструктуры потребительского рынка городской агломерации, ее цели и этапы реализации в Республике Казахстан // Проблемы и перспективы развития потребительского рынка. – Тюмень : МАЯК, 2018. – С. 42–48.

10 Закон Республики Казахстан «О государственной поддержке индустриальных инноваций» от 26.01.2018 №29 (26848).

REFERENCES

1 **Aliyev, U.** Obshchaya teoriya innovatsiy. Materialy nauchnogo seminar «Innovatsionnoye razvitiye Respubliki Kazakhstan». [General theory of innovation. Materials of the scientific seminar «Innovative development of the Republic of Kazakhstan»] – Astana : Yevraziyskiy natsional'nyy universitet, 2019 – 52-57 p.

2 Peculiarities of forming the infrastructure of the consumer market of urban agglomerations in Kazakhstan and priorities of its goods and services consumers / S. G. Simonov, M. A. Khamatkhanova, L. K. Kaidarova. In IJER © Serials Publications 13 (8), 2019:3513-3525. – ISSN 0972-0380.

3 **Arundel, A.** Obzory innovatsiy : kakoye vliyaniye na innovatsionnuyu politiku, pokazateli nauki, tekhnologiy i innovatsiy v menyayushchemsya mire : reagirovaniye na potrebnosti politiki. [Innovation Surveys : What Impact on Innovation Policy, in Science, Technology and Innovation Indicators in a Changing World : Responding to Policy Needs]. – Paris : OESR, 2018 – 49–64 p.

4 **Shelomentseva, V. P., Narinbaeva, A. S., Simonov, S. G.** Aktualnie problem socialno-economicheskogo razvitiya regiona (na materialah Pavlodarskoi

oblasti) [Actual problems of socio-economic development of the region]. – Pavlodar : InEU, 2020. – 304 p.

5 **Bayzholova, R., Tankimov, B.** Innovatsii kak ustoychivoye budushcheye ekonomiki Kazakhstana. Materialy nauchnogo seminarа «Innovatsionnoye razvitiye Respubliki Kazakhstan» [Innovations as a factor of the sustainable future of the economy of Kazakhstan. Proceedings of the scientific seminar «Innovative development of the Republic of Kazakhstan»]. – Astana : Yevraziyskiy natsional’nyy universitet, 2020. – 39–43 p.

6 **Dauranov, I.** Malyy biznes Kazakhstana. [Small business of Kazakhstan.] Almaty : Mir, 2019. – 168 p.

7 **Endzel, D., Bleyell, R.** Povedenie potrebitelei [Consumer behavior]. – St. Petersburg : Piter, 2019.

8 **Drukker, P.** Innovatsii i predprinimatel’stvo : praktika i printsipy [Innovations and entrepreneurship : practice and principles]. – Moscow : «Williams». 2019. – 432 p.

9 **Epp, L. V.** Strategia razvitiya infrastruktury potrebitelskogo rinka gorodskoi aglomeratsii, ee zeli i etapi realizatsii v Respublike Kazakhstan [Strategy for the development of the consumer market infrastructure of the urban agglomeration, its goals and stages of implementation in the Republic of Kazakhstan]. Problems and prospects of the consumer market development. – Tyumen : MAYAK, – 2015. – P. 42–48.

10 Zakon Respubliki Kazakhstan «O gosudarstvennoy podderzhke industrial’nykh innovatsiy» [Law of the Republic of Kazakhstan «On State support of Industrial Innovations»] ot 26.01.2018 № 29 (26848).

Материал 21.06.22 баспаға түсті.

*А. Х. Амерханова¹, И. Т. Имангалиева², А. Т. Султанов³, А. К. Бакпаева⁴

^{1,2,3,4}Торайғыров университет,

Республика Казахстан, г. Павлодар.

Материал поступил в редакцию 21.06.22.

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОДДЕРЖКА МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В КАЗАХСТАНЕ

В данной статье представлены меры государственной поддержки для малого и среднего бизнеса в Казахстане. Актуальность статьи заключается в том что, каждый предприниматель испытывает трудности финансового или организационного характера будь

он на старте своего бизнеса или уже является действующим предпринимателем. Начинающий бизнесмен чувствует тревогу и страх, но вместе с тем видит и огромное раздолье возможностей. Чтобы не заблудиться в бюрократических лабиринтах и не потерять по пути веру в себя или найти помощь, предприниматель обращается к государству, которое в свою очередь проводит консультации, организовывает, обучает и даже может дать первичный финансовый толчок. Для поддержки предпринимательства государство выпускает специальные программы. Одной из таких программ в Казахстане является «Дорожная карта бизнеса 2025». Главная цель программы заключается в сохранении и создании новых рабочих мест, в развитие предпринимательской обстановке региона.

Реализацию государственных программ в Казахстане осуществляют операторы госпрограмм. Для акселерации роста компаний необходимо предусмотреть более широкий спектр инструментов поддержки, это позволит обеспечить форсирование как малых, так и средних предприятий к развитию согласно их жизненного цикла.

Ключевые слова: предпринимательство, бизнес, возможности, грант, ресурсы, государство.

*А. Kh. Amerkhanova¹, I. T. Imangalieva², A. T. Sultanov³, A. K. Bakpayeva⁴

^{1,2,3,4}Toraighyrov University,

Republic of Kazakhstan, Pavlodar.

Material received on 21.06.22.

STATE SUPPORT FOR SMALL AND MEDIUM BUSINESSES IN KAZAKHSTAN

This article presents state support measures for small and medium-sized businesses in Kazakhstan. The relevance of the article lies in the fact that every entrepreneur experiences difficulties of a financial or organizational nature, whether he is at the start of his business or is already an existing entrepreneur. A novice businessman feels anxiety and fear, but at the same time he sees a huge expanse of opportunities. In order not to get lost in the bureaucratic labyrinths and not to lose faith in themselves or find help along the way, the entrepreneur turns to the state, which in turn consults, organizes, trains, and can even give a primary financial impetus. To support entrepreneurship, the state issues special programs. One such

program in Kazakhstan is the Business Roadmap 2025. The main goal of the program is to preserve and create new jobs, in the development of an entrepreneurial environment in the regions.

The implementation of state programs in Kazakhstan is carried out by operators of state programs. To accelerate the growth of companies, it is necessary to provide a wider range of support tools, this will ensure that both small and medium-sized enterprises are boosted to develop according to their life cycle.

Keywords: entrepreneurship, business, opportunities, grant, resources, government.

Теруге 21.06.2022 ж. жіберілді. Басуға 30.06.2022 ж. қол қойылды.

Электронды баспа

1,14 Мб RAM

Шартты баспа табағы 7,25

Таралымы 300 дана. Бағасы келісім бойынша.

Компьютерде беттеген З. С. Исакова

Корректор: А. Р. Омарова

Тапсырыс № 3942

Сдано в набор 21.06.2022 г. Подписано в печать 30.06.2022 г.

Электронное издание

1,14 Мб RAM

Усл.п.л. 7,25. Тираж 300 экз. Цена договорная.

Компьютерная верстка З. С. Исакова

Корректор: А. Р. Омарова

Заказ № 3942

«Toraighyrov University» баспасынан басылып шығарылған

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

«Toraighyrov University» баспасы

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

8 (7182) 67-36-69

e-mail: kereku@tou.edu.kz

www.vestnik.tou.edu.kz